

Nyhetsbrev Vänerrådet

December 2025

Här kommer en uppdatering om vad som sker inom ramen för Vänerrådet.

Uppföljning av årets implementering av tappningsstrategin

Rapport från Vattenfall

Pågående arbeten med kraftverket i Lilla Edet begränsade tappningen från Vänern även under 2025. Det var en stor bidragande faktor till att tappningsstrategin inte kunde följas utan risk för att överskrida dämningssgränsen (enligt vattendomen) och Vattenfall valde därför att tappa mer än 500 m³/s i flera av 4-veckorsperioderna under vintern 2025. Några kritiska moment i dammsäkerhetsarbetena har nu avslutats och Göta älv förväntas ha normal tillgänglighet under vintern 2026.

Inledningsvis kunde Vattenfall hålla tappningen under 500 m³/s men fick mot slutet gå upp mot 700 m³/s för att behålla marginalen mot risk för ökad tappning när nivåerna närmar sig dämningssgränsen. Under april avtog flödena för att följas av en relativt torr sommar. Detta medgav en återgång till låga tappningar från vecka 18 då risk för höga flöden till följd av vårflod bedömdes vara över.

Den nya tappningsstrategin har därmed inte kunnat tillämpas fullt ut under 2025, även i år av hänsyn till planerade jobb i älven. Vid årsskiftet var ytan 44,08 m ö h och som högst 44,44 m ö h. Syftet att ha en högre yta i Vänern anser Vattenfall därmed har uppnåtts. Vattenfall menar också att det är värt att notera ett förändrat förlopp för tillrinningarna till Vänern. Utvärderingen inför arbetet med den nya tappningsstrategin baserades på historik för perioden 1962-2012. Nu observerar man återkommande stora tillrinningar som kommer redan i februari.

Miljöövervakning kopplat till vattennivåernas inverkan på naturmiljöer 2025

Igenväxning - Det var lägre vattennivåer i början av 2025, jämfört med 2024 och vårfloden uteblev. Så det var inte samma gynnsamma förhållanden för djur och växtlivet i och omkring sjön 2025 som under våren och sommaren 2024. Under året har Vänerns vattenvårdsförbund genomfört inventering av Vänerns stränder med stråk, med delfinansiering från Vattenfall och Länsstyrelserna runt Vänern. Stråkinventering genomfördes första gången år 2000, en kartering som är anpassad till Vänern av risväxter, buskar, småträd och träd på 35 områden med totalt 91 stråk. I år var det sex år sedan den fullskalig inventeringen genomfördes. Resultatrapport kommer våren 2026.

Fiskinventering - Under våren har även gäddyngelinventeringen kunnat genomföras inom projekt Samförvaltning fiske i Vänern. Denna inventering kommer även att genomföras under 2026 och 2027. De åtta Väner-vikarna som inventerats ligger utspridda runt Vänern och har inventerats i syfte att skapa en rättvis och representativ bild av återväxt i beståndet av gädda i Vänern. Några av vikarna har inventerats mer eller mindre kontinuerligt sedan 2014, medan andra är nya för i år. Totalt

inventerades 736 kvadratmeter lek- och uppväxthabitat under 2025. Tätheten på de olika lokalerna varierade stort från 0 till 2,6 yngel per kvadratmeter. Hagelviken som har inventerats sedan 2017 visade lägre tätheter jämfört med både 2024 och 2023. Årets medelvattenstånd under lekperioden var också lägre 2023 och 2024. När vattenståndet är lägre är det mindre chans att närliggande mark översvämmas och det är ofta i dessa områden som temperaturen kan stiga och vara gynnsamma för gäddan. Den lägre tillväxten i Hagelviken skulle kunna härledas till en sämre tillgång på bra uppväxtområden i år.

Fågelinventering - Övervakning av kolonihäckande fåglar på fågelskär i Vänern har skett årligen sedan 1994. Det har varit en nedåtgående trend sedan 2008 och fågelskären växer igen, men röjningsinsatser gör skillnad. Dvärgmåsen har ökat, skarven har minskat.

Observationer i Vänerns skärgårdar 2025

I väntan på resultat från vår miljöövervakning avseende effekterna av det långvariga högvattnet 2024 vill vi lyfta några observationer från Vänerns skärgårdar under 2025. På flacka och vindutsatta strandpartier kan man se att högvattnet under 2024 har städat bort en hel del mindre plantor av tall och lövsly längst ut på stränderna. Men påfallande ofta kan man även se halvstora alar som överlevt trots att de stått nedsänkta i vatten under stora delar av 2024. Det blir intressant att se vilka resultat som stråkinventeringen kommer att påvisa. Önskvärt är att minska antalet och utbredning av buskar, sly och träd på Vänerns stränder.

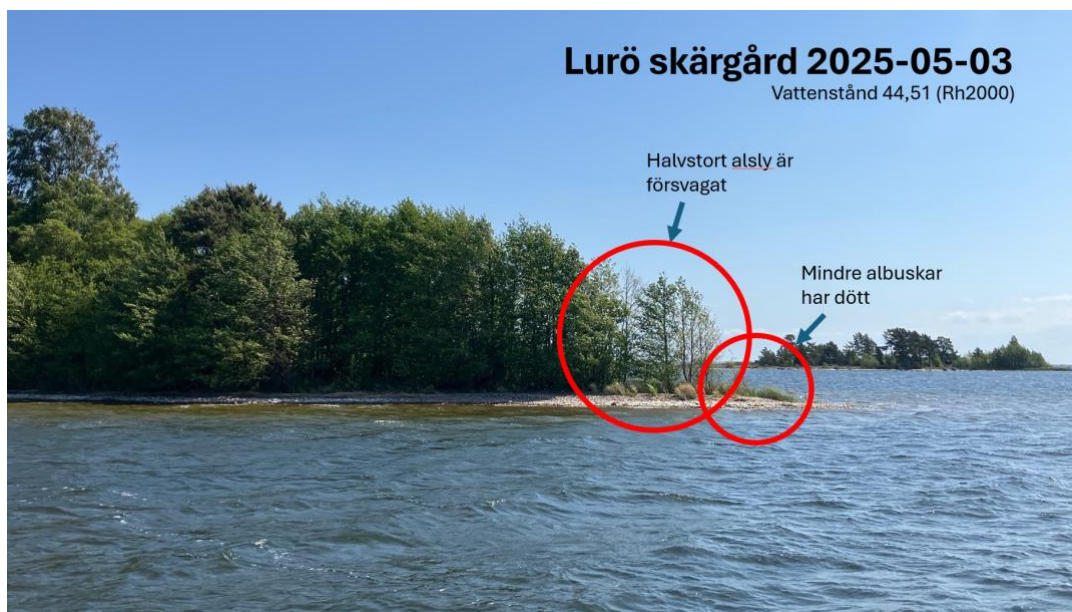

Foto från Lurö skärgård 2025-05-03 där man kan se en viss (svag) påverkan på strandvegetationen på den yttre/lägre delen av stranden.

En intressant iakttagelse från det gångna året är också att den lilla örten ljungögontröst (rödlistad som sårbar), vars förekomst tycks vara helt beroende av vattnets störande inverkan på stränderna,

verkar ha haft ett relativt bra år under 2025. Under året har arten upptäckts på hela nio nya lokaler i norra Vänern vilket tyder på att växtbetingelserna varit de rätta. Arten, som är ettårig, är förknippad med ljungens utbredning och troligen krävs det en störning av ljungplantorna, t ex genom översvämning eller vågpåverkan, för att denna artsamverkan ska kunna uppstå. Det är inte omöjligt att det långvariga högvattnet under 2024 bidragit till att skapa de nödvändiga livsbetingelserna för att arten och att den därmed kan få några gynnsamma år framöver.

Den lilla örten ljungögontröst (vita blommor) förekommer på Vänerns stränder i den zon där högvattnet ibland kommer åt att störa vegetationen.

MSBs Vänerkartering

Hur påverkar Vänerns vattennivåer samhällsviktiga verksamheter? Den frågan har varit utgångspunkt för den kartläggning som MSB har genomfört. Rapporten är nu klar och har publicerats. Det är en kunskapssammanställning om hur höga och låga vattennivåer påverkar människor, byggnader, och samhällsfunktioner runt Vänern. Underlaget är till för kommuner, länsstyrelser och aktörer. Resultatet bygger på en kombination av historiska data, aktuella förhållanden och framtida scenarier. Det ger en övergripande bild av bedömda konsekvenser och behov av åtgärder. Underlaget är tänkt att användas av kommuner, länsstyrelser och aktörer som ansvarar för sådana verksamheter som riskerar att drabbas.

Här finns länk till rapporten: <https://www.msb.se/sv/aktuellt/nyheter/2025/november/kartlaggning-av-vanern-klar---sa-paverkas-samhallsviktig-verksamhet/>

Avslag ansökan Omställningslabb Vänern

Vänersamarbetet tog lead på en ansökan till Vinnova/Water Wise Societies om att omvandla Vänerrådet till ett sk omställningslabb för Vänern, tillsammans med Länsstyrelserna, Väners vattenvårdsförbund och Karlstads universitet. Tyvärr fick ansökan avslag, det var hård konkurrens i utlysningen. Nya försök kommer att göras för att söka medel för att arbeta med Vänerrådet och metodisk uppföljning av tappningsstrategin och vattenregleringen. Möten är inplanerade både för att diskutera en ny ansökan samt med Vattenfall för att diskutera eventuella medel till uppföljning av effekter av tappningsstrategin.

Vänerrådets årliga möte 8 maj 2026

Nästa år kommer Vänerrådets årliga möte att hållas den 8 maj på Naturum vid Läckö slott på Kållandsö, med studiebesök hos lantbrukare i området.

Kontakter arbetsutskottet

Erik Wallentin, Länsstyrelsen VG, erik.wallentin@lansstyrelsen.se

Gunnar Lagerkvist, Länsstyrelsen Värmland, gunnar.lagerkvist@lansstyrelsen.se

Laila Gibson, Vänersamarbetet, laila.gibson@vanern.org

Samlad information om Väners vattenreglering och vattennivåer finns på länken nedan.

<https://www.lakevanern.se/livet-vid-vanern/vattennivaer-reglering/>

Mer information om Vänerrådet finns på följande sida:

<https://www.lakevanern.se/livet-vid-vanern/vanerradet/>